

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 22 • год. ХСVII • 23 ноември 2018 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ ИЛИ НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ, НО НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ

НИКОЛА ИНДЖОВ

1. ВГРАЖДАНЕ В ЕВРОПА

На всички българи, но особено на нас, тракийците, знаменитият град Рим подари едно върховно изживяване.

Когато съзряхме на Хълма на Гарибалдийците изваян в мрамор нашия герой, апостол и светец Капитан Петко войвода... Когато чухме националните химни на България и Италия в неговата чест... Когато видяхме държавните знамена на България и Италия, сведени пред него... Сълзи на вълнение осветиха българските очи и ние почувствахме, че в този тържествен момент – 12 часа на 2 декември 2004 година – Вечният град приема за свой вечен поданик Капитан Петко войвода!

И приема името му, така както в средновековното минало хиляди италианци, докоснати от богомилското учение, са наченали родословието си с фамилии Булгарини или Булгарели, а десетки поселища и днес напомнят с имена и прозвища онай класическа, останала в съвременната топонимия на Италия.

Вечният град приема неговото дело така, както папа Адриан Втори прие някога донесените от Кирил и Методий църковни книги, написани извън триезичната догма с буквите на нова световна азбука – славянската, и ги обяви за свещени.

Вечният град приема мраморния му облик така, както в базиликата „Сан Клементе“ прие нетленния прах на Първоучителя Свети Константин-Кирил Философ и превърна криптата с неговия гроб в едно от светилищата на паметта и духа.

Вечният град приема неговите наследници, сподвижници и продължители така, както прие в дружината на Джузепе Гарибалди беззаветни борци за свобода и човешки правдини от всички краища на Италия и от други народи, сред които най-

много бяха българи българите.

В слънчевия декемврийски ден от историческия хълм се откриваше просторна панорама на Рим и пристигналите от България можаха да обгърнат с поглед прекрасни урбанистични пейзажи в подножието на висотата. Но навярно и паметникът на българина се виждаше от всички знатни точки на италианската столица. От Колизея, от монумента на Ромул и Рем, от фонтана „Треви“, от Площада на републиката...

Осъзнаваме ли че чрез мраморното си изваяние Капитан Петко войвода бе вграден в Европа? Вграден бе в европейското съзнание за приноса на България в борбите за свобода и човешки правдини. Вграден бе в общото европейско минало като опора на общото европейско бъдеще. Вграден бе във философията на съвременния европейски живот.

На Хълма на гарибалдийците в Рим си мислех, че въздигането на паметника тук всъщност означава начална реализация на нашата идея за Тракия без граници. Да, премахнати са границите между тракийската кауза и съвременната европейска концепция

за общност между народите на стария континент. Днес тракийската кауза е формулирана по същия начин – Европа без граници, Европа без верски и расови предразсъдъци, Европа без войни и въоръжени стълкновения.

Живият капитан Петко войвода носеше като най-знатни ордени за храброст тридесет и три рани по снагата си. Безсмъртният Капитан Петко войвода там, сред другите гарибалдийци, наред с Рим и в сърцевината на нашия живот, носи на днешните хора посланието, че е вграден в Европа в името на своя народ и своя материк!

2. ТРАКИЙСКИЯТ СВЯТ

Днес тракийският свят на Европа е в многостранната същност на трите съвременни държави, върху които се разполага. Това има изключително перспективно значение, защото именно с тракийския свят на Европа в недрата си Турция е европейска страна, Гърция – балканска, а България – средиземноморска... Значи интеграцията на Тракия е постигната в една практически необозрима перспектива от дълбокото минало към днешния ден и бъдещето. Остава да се извлекат ползите от всичко това, да се реализират предимствата на предопределения интегриран всекидневен живот на тракийците – българи, турци и гърци с приобщени към тях евреи и арменци.

Не е пресилено да се твърди, че тракийският свят на Европа вече съществува така, както Византия и Рим съществуват по своя предишен имперски ареал – като полъх на античност и древност в психологията на съвременника. Тракийският свят на Европа в Беломорието, а и в Одринско, няма очертанията на една-единствена държава, нито образа на една-единствена народност, но атавистично проличава и днес в отликите и склонностите на личността. Познавам по-добре Беломорието и имам предвид именно Беломорието, когато пиша тези редове.

• Паметникът на Петко войвода в Рим

Продължава на 3-а стр.

ВАШИЯТ ВЕСТНИК Е „ТРАКИЯ“

Абонирахте ли се?

Очакват ви в „Български пощи“
(каталожен номер 759)
и в офисите на ДОБИ ПРЕС!

ВАСИЛ МИХАЙЛОВ ПОЛУЧИ НАГРАДАТА „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

На церемония в Министерски съвет премиерът Бойко Борисов награди актьора Васил Михайлов с държавната награда „Св. Паисий Хилендарски“ за 2018 г. Тази награда се присъжда за стимулиране на български творци, свързани с историята и традициите ни от комисия, която по традиция се председателства от шефа на БАН.

„Васил Михайлов е познат на поколения българи и е един от най-ярките таланти на нашето съвремие. Той е достоен следовник на българските творци на духа и тази награда е убедително признание за неговата изключителна палитра от актьорски превъплъщения“, обяви акад. Юлиан Ревалски решението на комисията на церемония в Министерския съвет.

„Васил Михайлов е изключителна личност не само в киното и в театъра, а и като дух пазител на същината на нацията“, каза на церемонията министърът на културата Боил Банов. Че това е любимият му артист и народен будител си призна и премиерът Бойко Борисов. Той допълни, че в новия бюджет са отделени 20 млн. лв. повече за култура и пожела на Васил Михайлов „дълги години да е на стремето“.

„Щастлив съм, че тази точно награда ме сподоби и най ме радва, че ме включват в отбора на най-големите майстори в изкуството и културата, каза Михайлов. „Аз все още съм на кон, не към слъзъл от коня. Заповядайте в театъра, защото още играя на живо в няколко спектакъла в три театъра“, добави той.

Преди време Васил Михайлов във връзка с 80-ата му годишнина бе отличен и с награден знак „За принос към Министерството на отбраната“. Както е известно той е роден в Стара Загора и произхожда от бежанско семейство от Маращ, Западна Тракия.

ФИЛОСОФЪТ И БЪДЕЩЕТО НА ЧОВЕЧЕСТВОТО

В литературния салон на Тракийския дом бе представен Васил Проданов

Книгата „Системни д-р Иван Гранитски изтъкци и бъдещето на историята: Накъде върви светът?“ на чл.кор. проф. Васил Проданов бе представена на 5 ноември в новооткрития литературен салон в Тракийския дом в столицата. Голям интерес към това фундаментално философско съчинение, издание на „Захарий Стоянов“. Чл. кор

Продължава на 2-а стр.

НАРОДНИЯТ БУДИТЕЛ РАДИ КОЛЕСОВ НЕ Е ЗАБРАВЕН

Възпоминание в Ямбол в негова чест

МАРИЯ НИКОЛАЕВА

И тази година на 1 ноември – Деня на народните будители, членовете на дружество „Тракия“ в Ямбол дойдоха в двора на църквата „Света Троица“, където е погребан техния съгражданин – народния учител Ради Иванов Колесов, за да се поклонят пред паметта на признатия от ямболци за народен будител. Дойдоха и много потомци от неговия род. Със запалени свещи в ръце всички изслушаха словото, с което председателят на женската секция към дружеството Русана Щилиянова откри поклонението.

Жечка Керанова, потомка на рода Колесови, представи останалите присъстващи потомци: Йорданка Чакърва,

Красимира и Ирена Календерови, Янко и Димитрина Джурелови, Димитър Шиков, Мария Георгиева, Елена Степанян. Някои от тях припомниха многостранните родолюбиви и свободолюбиви дейности на своя родственик, заради които ямболци го наричат Ямболския Левски и народен будител.

Ради Колесов е осмото дете, което се ражда 3 месеца след смъртта на баща си Иван Стоянов Чапъров. Малкото момче било много любознателно и ученолюбиво. То не се задоволило с образованието, което е получило в родния си град. Стремел се да е полезно на своя народ чрез книжовност го води до Даскалоливницата в град Елена, където придобива право до учителства. Завър-

нал се в Ямбол, младежът започва да преподава в местното мъжко класно училище, заедно с Добри Чинтулов.

Научавайки за революционните идеи и дейности на Георги Сава Раковски, Ради Колесов веднага се включва в неговото тайно общество. По-късно разбира за замисленото от Дядо Никола въстание срещу турска-

та власт и свободолюбивият учител подпомага всячески за включването на ямболци в това съзаклятие. Дейно участва в неговата подготовка като е избран за писар на четата. Разкрит от турските власти младият учител е арестуван, съден и лежи 2 години и 7 месеца в турските зандани. Ямболци събират пари и го откупват.

песнопойката „Гуслица“, която разпространява сред своите ученици и съграждани. В храма „Свети Георги“ организира група будни ямболци, с които полага основите на ямболското благотворително читалище.

Младият родолюбец не спира да копнее и работи за освобождението на народа си от омразното турско робство. Заподозрян в революционна дейност, турските власти са готови да го арестуват и хвърлят в затвора. Ямболци отново събират пари, за да откупят свободата на своя мил учител, който вече е бил болен от туберкулоза, придобита във влажните турски зандани.

На 29 юли 1862 година, едва 24 годишен, ненамерил време да се влюби и създаде свое семейство, но венчал се за свободата и добруването на своя народ, успял да съчетае в краткия си, но бурен живот в едно: просветна, книжовна и революционна дейности, Ради Иванов Колесов напуснал този свят.

Ямболските тракийци и родствениците на Ради Колесов отрупаха гроба на своя народен будител с цветя и отново си обещаха да пазят свята паметта му и да разказват за него на своите деца и внуци. За да пребъде в бъ-

На свобода Ради Колесов (приел този псевдоним за фамилия, в чест на баща си – майстор на каруци, които собственоръчно красиво оцветявал) се отдава на обществено полезни дейности: той е един от двамата ямболци, абониран за вестник „Дунавски лебед“, издаван от Раковски. Със собствени средства издава в Цариград

ХАСКОВСКИТЕ ТРАКИЙЦИ НА ТЪРЖЕСТВО В БЪЛГАРСКАТА ЕКЗАРХИЯ В ИСТАНБУЛ

Голяма група от читалище „Тракия 2008“ и тракийското дружество в Хасково взе участие в празненството по случай Деня на будителите в Екзархийския комплекс в квартал „Шишли“ на Истанбул. Генералният консул на България в Истанбул Ангел Ангелов поздрави присъстващите гости и сънародници начело с председателя на общността на цариградските българи Васил Лиязе.

Деца от българското неделно училище „Св. св. Кирил и Методий“ разказаха за делото на будителите, рецитираха стихове и пяха песни. Формацията по художествено слово към читалище „Тракия 2008“ с ръководител Генка Канева изпълни стихове на любими български поети. Потесата Ели Видева прочете свои творби и подари последната си стихосбирка на библиотеката към училището.

Председателят на тракийското дружество Кирил Сарджев поднесе поредното дарение от книги и албуми на неделното училище. От три години хасковското дружество и читалището са сред приятелите на българското средище за духовност. Досега в партньорство с други организации и институции са организирани четири дарителски акции за изпращане на учебници, речници, справочници, художествена литература за деца и възрастни, плакати с националните символи, камерна етнографска сбирка.

Хасковските тракийци бяха щастливи да поздравят лично именитата гостенка на тържеството Фикирие Булунмаз, архитект и главен реставратор на българската църква „Свети Стефан“ в Истанбул, която върна предишния си блясък и се радва на изключителен интерес от български и чуждестранни туристи. Кратката неспринудена среща завърши с покана Фикирие Булунмаз да посети Хасково.

Сред гостите на неделното празненство бе и известният художник от село Крепост Христо Панев, който заедно със съпругата си художничката Ивничка Панева участва в пленер в Турция.

Хасковската група поднесе цветя пред бюст-паметника на Екзарх Йосиф, издигнат в двора на Българската екзархия. Паметникът, изграден по идея на българската общност, за да напомня за една от най-ярките фигури на България в борбата за независимост, бе открит преди седмица.

ФИЛОСОФЪТ И БЪДЕЩЕТО...

Продължение от 1-а стр.

Той представи и другите книги на Васил Проданов с марката на издателство „Захарий Стоянов“: „Насилието в модерната епоха“, „Теория на български преход“, „Социология на философията“ и др. Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов благодари на проф. Васил Проданов – философ със свой специфичен оригинален стил, за дейността му и като директор на Тракийския научен институт. Изрази задоволство от първите стъпки на литературния салон, който придава нов облик и дух на дейността на Съюза.

За философията на историята в книгата говори акад. Георги Марков, който от позициите на историк написа книгата „Любимъдрие на историята“.

Авторът Васил Проданов се спря на хегеловата „ирония на историята“, сиреч разминаването между намеренията и резултатите в усилията на мислещите интелектуалци да открият посоката да дълбинните процеси на историята. Той припомни някои от философските теории като „Краят на историята“ на Франсис Фукуяма, „Сблъсъкът на цивилизациите“ на Самюел Хънтингтън, и „Смъртта на Запада“ на Патрик Бюкенън, и подчерта преминаването от глобализация към деглобализация, прехода от края на историята към края на либералната демокрация и, да се стигне от преход от неолибералния цикъл към цикъл на консерватизми и национализми. В такава обстановка очерта и бъдещето на България, което не изглежда оптимистично.

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ ИЛИ ...

Продължава от 1-а стр.

Тракийският свят на Европа не бива да се идентифицира единствено по приписките в църковните книги, по хрониките и пътеписите на средновековни пътешественици, по фермани и ирадета на другото имперско владичество – султанското.

Не историческата наука, а по-скоро краезнанието и етнографията очертават тракийския свят на Европа в душевността и геополитическите територии. Например записаните от Мара Михайлова беломорски народни песни подсказват по-достоверно от историческата наука докъде се е простирали българският тракийски свят на Европа – до регионите, където са се сътворявали и тези песни. Между певиците, пели песни на изследователката, е и моята майка. Така че освен многозначителното понятие „майчин език“ е възможно да казваме и „майчино отечество“ по подобие на „татковина“.

Историческата наука все още допуска конюнктурни влияния в изследванията за разпространението на българската народност в Беломорието. Поради това съществени познания, които имаме за тази наша изконна земя, дължим на непретенциозни, но безспорни със суровата житейска правда мемоарни и краеведски трудове.

И за да не бъде голословен в нелицеприятните констатации за научната конюнктура, ще посоча примера с населението на Родопите. Исторците още не смеят да кажат тракийци ли са тези хора, еднакви по кръв, но разделени от религията, кланящи се на два бога, но говорещи един и същи език, построили главните си едновременно селища (Устово, Райково, Смолян, Девин, Златоград, Петково, Славейно и др.) с обзор към икономическите простори на Беломорието.

Родопите са голямата свещена планина на тракийския свят на Европа. Нося доказателствата за това в кръвта си, защото селото, от което произхожда моят род (Манастир, Гюмюрджинско) се намира на южния родопски склон при Гюмюрджински снежник –

благословеният източник на живителна сладка вода за фауна и флора.

3.ОПОРНИ ЛИЧНОСТИ НА НАШАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Нашата организация – Съюз на тракийските дружества в България, е независима, непартийна и неправителствена, патриотична общност с дълголетна история. Знаков покровител на организацията е Капитан Петко войвода – български национален герой и съвременен герой в националноосвободителни движения на Италия, Гърция, остров Крит. Крупна историческа личност, обладана от възвишени идеали за свобода, независимост, мир. Днес нашата организация е призвана да защитава и конституционните права, и обществените отговорности както на около 1,5 милиона българи, живеещи в тракийския регион и вътрешността на страната, така и на потомци на бежанци от Беломорска и Източна Тракия. Съюзът има разгърната структура на територията на България и е в процес на доизграждане на своята организационна мрежа във всички общини.

В буреносния глобалистичен век целите на нашата организация са неизменно свързани с популяризиране на тракийското културно и историческо наследство, защита на българщината и на тракийските българи извън страната, поддържане на добросъседски отношения с балканските народи. Убедени, че хората трябва да живеят в мир и добросъседство, нашата организация изповядва веруюта си, че всичко това може да се осъществи чрез икономическа и социална интеграция в Европейския съюз.

Забележителни интелек-

■ Костадин Карамитрев

туалци систематизираха фактологията и предупредиха същността на тракийската кауза – историците Христо Силянов, Христо Караманджуков, Анастас Разбойников, Иван Орманджиев, историкът и езиковедът акад. Любомир Милетич, писателят акад. Константин Петканов, философът акад. Димитър Михалчев, обществениците – публицисти Михаил Герджиков и Димитър Попниколов, етнографите проф. Христо Вакарелски и проф. Анастас Примовски, историкът проф. Стайко Трифонов и знаменития кардиолог проф. д-р Димитър Шишманов, учителят Георги Сапунаров и актьорът Йордан Матев. В тази поредица блестят имената на войводата Димитър Маджаров – народен закрилник и след време представител на народа на Парижката мирна конференция, създал словесната емблема на нашата организация „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“. На Янчо Георгиев – учител и герой на антифашистката съпротива. На Никола Спиров – журналист и деятел на Отечествения фронт. На Димитър Шишманов – прочут многогодишен кореспондент на БТА в Анкара и Париж. На Костадин Карамитрев – възстановил нашата организация такава, каквато е днес...

В тази блестяща редица спокойно можем да поставим името и на Мара Михайлова, която даде изключителен принос за превръщането на тракийската кауза от проблем на политиката в проблем на културата. Което означава възможност за решаване на вековен проблем с хуманните средства на европейския XXI век. Като самоук краевед Мара Михайлова очевидно търсеше психологически прилики между етническите групи, населяващи българския край на Европа. На това място на света всъщност съществуват и до днес в ненарушими хармония нетленни следи от траки, славяни и прабългари, от Рим и Византия, от Ориента и Средиземноморието – и необичайното цивилизационно натрупване преопределя характера на съвременника.

Струва ми се, че Мара Михайлова бе на път да напра-

ви обобщаващи заключения за моралната система на южнобългарина, изградена в душевността му с улегнали един върху друг културнорелигиозни пластове. Не й достигна време, както не й достигаха средства – финансови и методологични. Впрочем, в деловата кореспонденция между Мара Михайлова и възложителите на проучвателната ѝ тематика се обсъжда липсата на средства за закупуване на краеведчески и археологически образци, за фотоснимки и т.н. Христо Вакарелски ѝ пише в писмо от 11 ноември 1952 година следното: „Много ми е приятно, че с постоянство и жар продължавате наукополезната си дейност. И всичко това става при толкова трудности от материално и др. естество.“

Не знам дали „интернетните поколения“ могат да разберат какво е да обикаляш на кон или пешком стъмени и смълчани села; да предразполагаш към възпоминания за род и родина неграмотни старци; да записваш дума по дума разказаното и изпятото от стотици хора; да разнищваш родни слова, заемки, чуждици и да уточняваш произношение. В предсмъртните години на живота си Мара Михайлова чукаше с един пръст по клавишите на стара пишуща машинка, за да довърши преписа на многобройните си бележници и тетрадки. Според изданието на Историческия музей и Държавния архив в Кърджали „Мара Михайлова. Етнографски проучвания на Източните Родопи“, осъществено през 1996 г., „... личният архивен фонд на Мара Михайлова, съдържащ 462 архивни единици и хиляди машинописни страници, десетки ръкописни лични дневници, писма, снимков материал и др. е сред най-съдържателните и богати лични фондове...“

4.ТРАКИЙСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ ГРАДОВЕ

Доловимата носталгия по Тракия е преди всичко израз на духовни и нравствени възжелания. Прогонените от Тракия българи интуитивно чувстват, че ако България е земя на техните гробища, а Тракия – на техните люлки, тракийският свят на Европа па обзема тяхното самосъзнание. Насилственото им откъсване от неговите географски, етнически и икономически дадености – това са

■ Мара Михайлова

големите загуби. Конкретно, със загубата на Беломорска Тракия България от 1913 до 1941 г. не е средиземноморска страна, от 1944 до ден днешен – също. Вече почти един век медитеранският облик на отечеството ни ту изчезва, ту се появява, но не се губи в психологията дори на най-младите поколения, които нямат жива представа за всеобхватността на тракийския свят на Европа...

И все пак по Беломорието навсякъде в говора на местните люде просветва по някоя българска дума, а развърже ли се конушмата – и многословна българска реч. Аз дочух тази реч в селото на моя род от устата на хора с ислямско вероизповедание, с гръцко гражданство и с българско потекло. Това потекло може да бъде прието за помашко – и заключениета да свършат дотук. Но преди онова „време разделно“ носителите на речта са били първородни българи. Езикът български бе останал като нетленна следа у хората, обитаващи понастоящем селото и околните паланки и махали на беломорските тракийски българи. И въпреки че топонимията между поречието на Струма (Стримон) и Марица (Мерич, Еврос) е съзнателно и методично променяна, дори и местните хора споменаваха населените пунктове с едновременно им имена, не всички от които са от рупчоския говор. Също признак на съхранения език, който за едни е език майчин, за други – език битов, за трети – език родов, за четвърти – език еснафски. Да припомним, че занаятчийският език е бил на пример златния инструмент на дялгерите по Беломорието, тъй като представлява професионално наречие, което майсторите зидари използвали за разговор помежду си при преговорите с поръчителите на строежи – за да не бъдат разгадавани

техните съждения.

Майчиният език поставя известни проблеми пред езиковеди и антрополози. Откъде е дошъл при съвременните помаци, след като не се изучава в училище и не се употребява в администрацията? И след като има българогласни беломорци днес, нима няма българокръвни?

По начало тракийският свят на Европа е триезичен, по родните си места беломорските тракийци, дори и безписмените измеждутях, са били триезични. Днес това обстоятелство трябва да се осмисли с оглед на забележителната идея за интеграцията на Тракия в рамките на Европейския съюз. Когато паднат граничните формалности, когато започне да се осъществява многостранното сътрудничество между

трите днешни държавни тракийски региона – българският, гръцкият и турският, кой ще бъде доминиращ език? Едва ли някой от петте езика на дипломатическото общуване – английският, френският, руският, испанският и немският. Не може ли той да бъде езикът, който се е налагал като първенстващ някога, и който отново има цивилизационни предимства, да се наложи във всекидневното единодействие на беломорските тракийци?

Беломорските тракийци – те са българи, гърци, турци, арменци, евреи, албанци, араби християни. Обединителният език, езикът мост е бил и продължава да бъде българският, твърдя това! Пътуващите из Беломорието и днес дочуват този език в Димотика и Кавала, на остров Тасос и в Драма, в таверни и магазини, по пристанищата и маслиновите плантации. Българският тон на тракийския свят на Европа се усеща в мелодиите на кавалите и гъдулките, в ритъма на хорото, в туптежа на тъпана, а дори и в плиска на трите беломорски реки, и трите извиращи от България – Струма, Места и Марица.

Това удивително единение около тракийците е вече постигнато в черноморските градове, нараснали с прилива на беломорски бежанци – Бяла, Обзор, Несебър, Поморие, Бургас, Черноморец, Созопол, Приморско, Китен, Ахтопол. В края на краищата историческите гръцки колонии по Черноморието бяха превърнати в съвременни български поселища: Бизоне – в Каварна, Дионисопол – в Балчик, Одесос – във Варна, Месамбрия – в Несебър, Анхиало – в Поморие, Аполония – в Созопол и т.н. Бяха спасени от историческа заборава и развити днес като опорни точки на европейски културни и туристически контакти.

Продължава на 4-а стр.

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ ИЛИ...

Продължава от 3-а стр.

5. ДОБРОСЪСЕДСТВО И ДОБРОСЪТРУДНИЧЕСТВО

Ето тук вестникарска информация за честването на едно трагично събитие в тракийската история. Цитирам дословно: „На 15 септември Аврен посрещна гости, които бяха дошли на поклонение на избитите от турския башибозук 42 жени и деца, през злощастната 1913 г. Дойдоха хора, повечето потомци на тракийски българи от близо и далеч. На поклонението имаше хора от Варна, Пловдив, Бургас, Сливен, Кърджали, Момчилград, Златоград, Крумовград, Джебел и от други близки райони. Да уважат поклонението дойдоха зам. кметът на община Крумовград Неждие Акиф, съветниците Милчо Казлов и Димитър Антонов и кметът на село Аврен Милена Алекова.

Срещнаха се поколения тракийци, водени от желанието да участват в поклонението. То започна с панихида в памет на загиналите майки и децица пред скромния паметник. В словото си и след това председателят на Тракийския женски съюз в България и председател на Тракийско дружество „Кап. Петко войвода“ във Варна г-жа Румяна Вълчева говори за страшната трагедия с жените и децата от позицията на майките и майчината мъка. Откритите от башибозука при трагични обстоятелства, бягащи жени и децица в мразовитите февруарски дни на 1913 г. стават жертва на освирепелите убийци. Подчерта, че мъката е голяма, но паметта не бива да се забравя.

Слово произнесе и общинския съветник и председател на Тракийското дружество в с. Аврен Димитър Антонов. Той говори за поуката от това и други исторически събития, че със забравата на миналото е невъзможно да градим настоящето. Оценките на историческите събития се правят от следващите поколения, които ако не ги помнят и тачат изпадат в безпътница. Наблегна още и на това, че е нужно да сме единни и да гледаме напред.

Тъй като съм един от някогашните инициатори на това поклонение приех с недоумение факта, че не бях поканен и аз да сведа глава пред паметника, на който са изписани имената на мои кръвни роднини от многострадалното село Манастир, Гюмюрджинско, в Беломорска Тра-

кия, родно място на майка ми и баща ми, на деди и прадеди, на известни и неизвестни предшественици, придошли там като народностно обкръжение на силно заселения от турските поробители Патриарх Евтимий. (Тема, по която съм писал многократно и която е колкото спорна за някой историк, толкова е безспорна за някой родопски народоук).

В случая допускам, че не съм бил поканен не заради друго, а защото съм неудобен свидетел. Съвременен, а не исторически свидетел. Неудобен не заради миналото, а заради настоящето на тракийската организация. По-точно, аз знам, че Тракийският съюз е основан от Мара Михайлова през 1933 г. и е възроден от Петра Мечева през 1977 г. Румяна Вълчева е намерила начин да се възползва от здравословните проблеми на Петра Мечева и е оглавявала друг тракийски женски съюз. Не създаден от нея, но регистриран от нея. Законно е, но дали е морално...

6. СТДБ ПРЕД ИЗБОР НА ФИЛОСОФИЯ

Когато историята е подложена на всякакви злободневни интерпретации прозират известни опити да се променят биографии и фактологии, но млчанието на съвременниците пък е безотговорност със злокачествени последици за националната памет. Ето защо съм длъжен да напомня за едни други събития от същия порядък. В медийната среда се появи информация, че в Бургас се е учредил и регистрирал „Съюз на тракийските дружества“, с който се възстановявали традициите и демократичните принципи на управление в тракийската организация, заложили на конгреси и събори още в годините след създаването ѝ. Тези принципи и традиции били заложили и при възстановяването на организацията през 1990 г. в сегашния „Съюз на тракийските дружества в България“ (СТДБ), но неговото ръководство било овладяно от партийни функционери, които с удобни за тях промени в уставта създали възможност ръководните органи на съюза да бъдат доминирани от членове физически лица-техни партийни съмишленици. На практика Общото събрание и Управителния съвет били доминирани от партийни кадри...

Долавяте ли в тези констатации агресивна политическа риторика, подобна на парламентарната? Твърденията за едно политическо присъствие в нашата организация означават всъщност

вопли за друго политическо присъствие в съответствие с познат до болка призив – „Стани да седна“. Така бе разшифрована навремето абревиатурата „СДС“, който от Съюз на демократичните сили се разсипа в несплобями наедно политически амбиции за бърза и лесна, изгодна и алчна, безогледна и мрачна облага.

Е, точно това ме заставя да кажа, че и аз вероятно съм причислен към т.н. „партийни функционери“, което не ми е пречило като потомък на бежанци от Беломорска Тракия бѣда един от възстановителите на нашата организация. И че тракийците сме с леви убеждения по исторически причини, но сме създали организация не на леви, десни, либерални, консервативни, социалдемократични, а на всички тракийци. И че имен-

но ние, тракийците с леви убеждения, сме били през годините гарант на надпартийната същност на нашата организация. Такава я развиваме, такава я отстояваме.

В заключение и аз настоявам за промяна. Промяна на словесната емблема на нашата организация. През двадесетте години чичо ми Илко Димитров като един от основателите и ръководителите на българо-турския Комитет за свободата на Тракия, е минавал с диверсионна българо-турска чета към Дедеагач и Гюмюрджина. Познатият в Свиленградско и Хасковско деятел на тракийското движение Иван Беломорски пресичаше граничните заграждения, за да отиде на имен ден на свой братовчед „оттатък“. Брат ми Стою, дървосекач в авренските гори, познава всички пътеки

към нашето село през границата. От няколко години насам на Гергьовден хиляди потомци на бежанци се стичат към Доганхисар и Дервент, а по други големи празници – към българската черква в Одрин. Отварят се пътищата и се отхлупват главите и на най-ретроградните власти. Хората с друг поглед оглеждат Тракийския свят на Европа и усещат с горчивина колко несправедливи са били великите сили, когато са разсичали Тракия с изкуствени граници. Например нъойският договор. Въпреки някои популистски искания за отмяната му, този договор като почти всички международни съглашения остава такъв, какъвто е. Не може да бъде отменен, но могат да бъде коригирани неговите последици. По-важното е, че е дошло време за нови международни договори в тракийския свят на Европа. Като рамковото споразумение за създаване на Еврорегион Тракия, който обхваща българската Районна асоциация на общините „Тракия“, гръцката Асоциация на общините „Полис“ и турската Териториална общност „Тракия Кент“. Вече съществува реална форма на пряко взаимодействие – Координационният съвет за българо-гръцко-турско трансгранично сътрудничество с участието на областните управители на Смолян, Ксанти,

Еврос и Одрин. Но безспорно най-крупният икономически проект, който очаква реализация в тракийския свят на Европа е петролопроводът Бургас – Дедеагач (Александруполис). Възможно е също така в наше време да се прокара замисления още от предшествениците коридор за излаз на България на Бяло море по оста от Русе. Тракийският свят на Европа променя облика на континента и навярно ще направи живота на тракийците по-добър и по-споен.

В нощта на 1 срещу 2 август озвездената Петрова нива побира хиляди придошли на народния събор родолюбци, които на свой ред подобно странджанските съзаклятници изпитват великото преображение на българския народ чрез последния бунт за отечеството...

И аз съм бивал там както мои прадеди, встанали преди 115 години за сливане на Тракия с вековечна България!

Тогава паднаха свидни жертви, тревата на забравата все още застила безкръстни гробове по всички Преображенски – и Илинденски – землища. И къде ли не отеква величавия завет на герои и жертви – „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“...

Да, така е, да, такава е нашата изстрадана истина, и все пак не е ли време в новия български свят да съхраним нравствената същност на тракийския завет, като му придадем съвременен смисъл?

Ето тъй – „Не отмъщавайте, но не забравяйте!“

Защото тук и понастоящем не отмъщението на старите поколения, а забравата на младите е проблемът.

Проблемът днес и проблемът утре!

Тракийско сдружение „НАЦИОНАЛНА ИНИЦИАТИВА“ „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ И „ПО ОБРАТНИЯ ПЪТ НА ДЕДИТЕ НИ“ обявява КОНКУРС за есе, разказ на тема „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ (Родовата памет е жива!)

Конкурсът се посвещава се на тракийци и малоазийци, на тракийските и малоазийските бежанци от Беломорска и Одринска Тракия и Мала Азия, на дедите ни

Време: 31.10.2018 г. – 15.03.2019 г.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА КОНКУРСА:

1. Да засили интереса на учениците към родовите им корени, да държи жива родовата памет и чувството на гордост и достойнство, че са наследници на тракийци и малоазийци, наследници на дедите си;
2. Да се активизират младите хора в изследването и запазването на родовите корени;
3. Да представят авторски идеи и интерпретации по темата, въз основа на разкази и преразкази от членовете на изследвания род;
4. Да покажат оригинално мислене.

УЧАСТНИЦИ:

Ученици от 1 до 12 клас, които проявяват интерес към родовата памет.

Участието е индивидуално.

УСЛОВИЯ ЗА УЧАСТИЕ:

Проектът трябва да е написан на компютър в обем не повече от три стандартни страници.

Желателно е да се изпише името на родителя или консултанта, подпомогнал автора при разработването на проекта. Проектите да бъдат представени на електронен или на хартиен носител.

Класирането ще става по-отделно в три възрастови групи:

- 1-ва група: от първи до четвърти клас;
- 2-ра група: от пети до седми клас;
- 3-та група: от осми до дванадесети клас.

Разработените проекти трябва да се

изпратят на електронен или хартиен носител до 15.03.2019 г. на един от адресите:

гр. София – пощ. код 1527

ул. „Кешан“ 3, ап. 18

ТС „Национална инициатива „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“

Божана Богданова, председател

e-mail: bojana.bogdanova@gmail.com

janet_kg@abv.bg

ОЦЕНКА И КЛАСИРАНЕ НА ПРОЕКТИТЕ:

Оценяването на проектите ще се извърши от комисия за трите възрастови групи. При оценката ще се имат предвид

- следните критерии:
- Оригиналност;
 - Творчески подход;
 - Стил и езикова компетентност.

НАГРАДИ:

Всички участници ще получат грамоти и предметни награди.

На отличените автори ще бъдат връчени „Голямата награда“ и „Специалните награди“.

Участници в конкурса

ДОЦ. ЙОРДАН СЪЕВ,
Д-Р ПО ИСТОРИЯ

1920 г. На България е отнет излазът на Бяло море въпреки защитата на американския президент Уилсън, според когото Западна Тракия е неделима част от България.

Срещу него са премие-рите на Франция и Англия, които защитават интересите на Гърция.

По това време тя владее територии в Одринска Тракия и трябва да ѝ се осигури сухоземна връзка с тях. Англо-френските съюзници предлагат спорната зона да се обяви за протекторат под управлението на Антанта, като през нея се осигури свободно преминаване на българите до егейските пристанища, а на Гърция – да я използва като сухопътна връзка с териториите в Одринска Тракия. За управител е назначен френският генерал Шарпи, който разполага с 8-хилядна войска, предимно колониална.

Какъв е етническият състав на населението на Източна Егейска Тракия по това време?

Преобладават българите – 260 000, след тях са турците – 45 000, гърците – 17 000 и евреите – 9 000. Дори ген. Шарпи се учудва как при такъв етнически състав на населението въобще може да се поставя въпросът на коя страна да принадлежи тази територия, защото явно тя трябва да бъде българска.

Но решаващата е волята на политиките и най-вече на всесилния по това време Клемансо. Той решава французите да напуснат Западна Тракия и да я предоставят на Гърция. Все пак, за да се зачете донякъде мнението на Уилсън, на българите е предложено да им се даде пустееща ивица (между Макри и Дедеагач) от 3000 кв. м – 3 км по брега

КАК БЕ ОТНЕТ ИЗЛАЗЪТ НА БЪЛГАРИЯ НА БЯЛО МОРЕ

и 1 км в дълбочина, на която да си построят пристанище, шосейна и железопътна връзка до него. Това се обсъжда от правителството на Стамболийски, но се оказва, че за целта са необходими 130 млн. златни франка, а хазната е празна. Населението на Източна Егейска Тракия решава да вземе защитата на интересите си в свои ръце. На 25.V.1920 г. се създава Правителство на националната защита, в което влизат българи и турци. Гърците са поканени да излъчат свой представител в него, но отказват. Всички кметове в областта обявяват, че признават и подкрепят създаденото правителство.

Междувременно Гърция губи войната с Турция, владенията ѝ в Одринска Тракия са отнети от армията на Кемал Ататюрк и аргументът, че трябва да има сухопътна връзка с тях, отпада. Но Гърция решава на всяка

цена да задържи територията до устието на Марица. В областта са настанени остатъците от разбитата от Ататюрк гръцка армия, преселници от Измир, Коня и други селища в Мала Азия, изпратени са военни части от Гърция. Правителството на националната защита е обявено за незаконно. За-

почва насилствена смяна на кметовете и репресии срещу българското и турското население, значителна част от него е принудена да се изсели.

За да дадат отпор на гръцките произволи, през 1922 г. се създава Българо-турска вътрешна революционна организация

(БТВРО) с главен войвода Таню Николов. Сформирани са 13 български и 7 турски чети, всяка една от които наброява между 60 и 140 души. БТВРО установява връзки с българското правителство (Александър Стамболийски) и турското (Кемал Ататюрк), които подпомагат организацията

с оръжие и боеприпаси. Със своите дръзки действия четите вдъхват респект у създаващите се гръцки власти и те значително ограничават репесите си срещу българското и турското население. Четниците започват да връщат прогонените кметове. Това временно спира изселването на българи и турци от областта, защото у тях се връща вярата за правото им свободно да населяват тези земи и има кой да ги защитава. Тази вяра значително нараства, когато в края на 1922 г. от България идва сформираният от о. з. капитан Христов отряд, съставен от участници в Първата световна война, общо 135 души. Те успели да вземат и една картеница. За да не останат по-назад, в началото на 1923 г. турците също изпращат отряд, предвождан от добре въоръжен офицер. Поставят се на разположение на Таню войвода, който насочва действията им.

През март 1923 г. се провеждат избори за кметове, като в тях имат право да участват и новите гръцки преселници. Въпреки че една част от българите и турците са се изселили, в 86 града и села за кметове са избрани българи, в 31 – турци и само в 4 – гърци. Резултатите са изпратени до правителствата на България, Турция и Гърция, както и до Обществото на народите (ОН) и американския президент с искане за плебисцит за самоопределение, като областта бъде обявена за неутрална територия под управлението на ОН.

Но на 9 юни в България е извършен преврат. На власт идва Александър Цанков, който, за да преодолее външната изолация на България, жертва интересите на сънародниците ни в Западна Тракия, а и на страната като цяло. Така България се лишава от естествения си излаз на Бяло море.

УЛИЦА В СОФИЯ „ТОМАС УИЛСЪН“?

Вече има подписка за подкрепа на инициатива, целяща именуване на улица в гр. София на името на двадесет и осмия президент на САЩ Томас Удроу Уилсън (1913–1921), за заслугите му свързани със запазването и съхранението на българската нация и държава след Първата световна война по време на Парижката конференция 1919 г. В петицията се казва: Американският президент Уилсън спасява България от унищожение. Гръцкият премиер – Елефтериос Венизелос, шовинист и българофоб, като премиер на страна-победител има план, с който държавата му да направи решителна крачка към мечтаното възстановяване на Византия под гръцки скиптер. Той предлага България да бъде унищожена като държава, а територията ѝ да бъде поделена между победителите: Гърция, Кралство на сърби, хърва-

ти и словенци (бъдещата Югославия) и Румъния. Френският премиер Клемансо, като церемониалмайстор на оркестъра на победителите приема този план и го предлага за одобрение. Съпротива не се е очаквала от никой, тъй като всяка от победените страни е имала твърде много грижи за собственото си оцеляване, а през цялата си история, човечеството е показало, че победителите не ги интересуват какво ще стане с победените. Очаквало се този план да бъде одобрен и от САЩ, и президента Уилсън. Американската делегация, водена от президента категорично не приема плана на Венизелос и идеята една държава да изчезне от лицето на земята. Уилсън заявява: „По-скоро ще напусна конференцията и Париж, отколкото да се съглася на подялбата на един народ със самостоятелна държава и минало“.

ПАМЕТТА НА С. ЕКЗАРХ ЕВТИМОВО Е ЖИВА

Две книги се родиха и тръгнаха от с. Екзарх Евтимово. И двете са свързани с името на Байчо Праматаров, един от стожерите на екзархевтимовското будно общество, и двете са издания на „Божич“. Първата е озаглавена „Екзархевтимовска памет“. Тя започва с историята на читалище „Н. Й. Вапцаров“ (преди това „Светлина“) в селото, поднесена изчерпателно и сладкодумно от Байчо Праматаров. Книгата е в две части. Първата ни представя един свеобразен литературен коктейл, една народна „видрица“ на творения, създадени от екзархевтимовци, които покриват пълната палитра от разказа до легендата, от лириката до анекдота, от преданията до публицистиката. Представени са 19 литературни творци, повечето от тях имат издадени книги, много от които свързани с родния край и Странджа.

Със с. Екзарх Евтимово е свързана родово и творчески и известната поетесата Роза Боянова, почетен гражданин на Бургас. Втората чест на книгата е посветена на най-видните хора, родени в селото и постигнали значителни успехи в своята професия и кариера, както и такива, които предано и всеот-

даино са служели и помагали на своите съселани и съотечественици. Една от най-видните личности, които селото е дало, е свещеник Станчо Попгеоргиев – истински възрожденец. Емблематични са и личностите на Миндо Кръстев (Македонски) и Михаил Крушков, към тях се добавят имената на художника

проф. Христо Стайков, проф. дмн. Кунчо Кунев, проф. д-р Жеко Кунев, проф. д-р Паскал Желязков, проф. д-р Цонка Николова, проф. д-р Надежда Илчева – минен инженер и еколог, проф. д-р инж. Божана Табакова, доц. д-р инж. Тодор Коимев, полк. доц. д-р Васил Праматаров, ген. Никола Черкезов и др. В книгата има и глава „Народно творчество“ – в нея са събрани записаните песни в селото. Книгата е илюстрирана с интересни документи и снимки. Съставител е Байчо Праматаров.

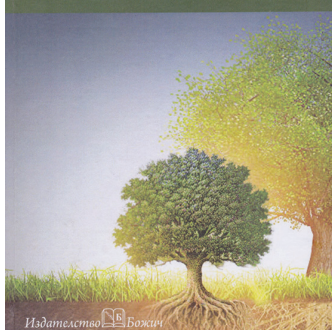
Той е и автор на книгата „С корени от Странджа“ (Родовата памет на Праматарови). За нейното представяне на родовата среща в селото съобщихме преди време. „Родословното дърво на един род е неговата кръвоносна система, по която може да се проследи както неговата плодовитост, така и неговата жизнена сила и способност за възпроизводство. В нашето все по-глобализиращо се време, когато на хората се гледа като на свободно летящи неутрони, без свой корен, род и семейство, е задължително да се приветства всяка една книга или изследване, които се борят за съхранението и спасението на родовата ни памет. Такава книга е и „С корени от Странджа“ на Байчо Праматаров – това пише редакторът на изданието Стоян Георгиев.

ЕКЗАРХАНТИМОВСКА
ПАМЕТ

Издавателство Божич

БАЙЧО ПРАМАТАРОВ
С КОРЕНИ
ОТ СТРАНДЖА
(РОДОВАТА ПАМЕТ НА ПРАМАТАРОВИ)

Издавателство Божич

КОСТАДИНКА ДИМИТРОВА

Акад. Любомир Милетич нарича Балканските войни „великите събития през 1912–1913 г.“. Да! Безспорно това е така, защото тези събития са продължение на борбата на българския народ да осъществи своето национално освобождение и обединение.

Неизличими са загубите, които претърпяхме от злополучната Междусъюзническа война през 1913 г. Най-страшно бе разорението, което сполетя българите от Тракия. То дойде внезапно с голяма сила и като мълния от корен помете всичко що засегна.

Ще се опитам да разкажа накратко за моите родители – свидетели на жестокостите в родното им село Булгаркьой, Кешанска околия – Одринска Тракия и за последиците.

На 5 юли 1913 година селото осъмва блокирано от турски войски, които извеждат мъжете от селото край Бойдиновия мост и с три картечни изстрела покосяват като снопи 350 души. Ужасени от гледката деца, жени и старци бягат към гората. Скитат се гладни, убивани, безчестни 52 дни, а жертвите достигат 1130 души.

Един ден в гората пристигнали пратеници на Кадри бей и извели всички бежанци с обещанието, че ще ги отведат в Дедеагач, където ги очакват консулите, за да решат техните проблеми. Проточил се дълъг керван от бежанци по най-кървавата пътека към Дедеагач. Баща ми на 8 години, брат му, сестра му и клетата им майка вдовица били сред тия нещастници. В град Кешан спрели за почивка. Забелязал ги един грък, приятел на баща ми. Като разбрал, че Стамо е убит, предложил на майката да остави Станка – 16 годишната ѝ дъщеря при него, докато мине тая буркотия. Останала Станка при гърка и до края на Първата световна война за нея никой нищо не знаел. Към края на 1918 г. в Държавен вестник бил публикуван списък на издирените от Международния червен кръст деца от Тракия с призив, ако имат близки да си ги приберат. Късмет! Станка била между тях.

Много години пръснати като пилци с опърлени крила и наранени души бежанците скитали из цяла България да намерят подслон, хляб и работа. Но... „Познаваш ли щастливи бежанци, под чужда стряха с песен да заспиват? Щастливи ще са само техните души, когато към отвъдното отиват.“ (Ел. Великова).

Дълги години Станка ни разказваше за бедите сполетели гърка, за да я опази от турците. Обичал е тъй както своята дъщеря Деспина – кръстница на Станка.

Минаха много години. През 1942 г. баща ми бе ко-

ПОЗНАВАТЕ ЛИ ЩАСТЛИВИ БЕЖАНЦИ?

мандиран в Беломорска Тракия и цялото семейство го последвахме. Настаниха ни в град Саръшабан. Бях на 10 години. Баща ми единствен в града знаеше гръцки и бързо се сприятели с местните жители, защото споделяше тяхната съдба, след като германците прегазиха Гърция.

Един ден гостувахме на приятеля на татко Георгиос от близкото градче Керамоти. Беше Великден. Стопаните ни посрещнаха сърдечно и ни благодариха за големия подарък: един калъп сапун и шепя бучки захар. В разговора Георгиос попита татко откъде знае гръцкия език. Започна татко да разказва

за трагедията на родното си село, за приятелите гърци в Кешан. Като чу Кешан, стопанинът каза, че до тях живее грък оттам, който често разказвал за своята съдба. Георгиос поръча на момчето си да повика съседа. Започна се приятен разговор. В едни момент татко и гъркът се хванаха за ръце, станаха, прегърнаха се и заплакаха на глас. Изненадахме се всички. Защо, защо се питахме! Като се успокоиха разбрахме, че това е Димитриос от Кешан, който спасил сестра му Станка. Човекът избягал в Гърция със семейството си, защото турците издирвали и убивали всяко българско дете,

всеки укрil се българин. Димитриос сподели, че има приятел от Кешан, който осиновил дете от Булгаркьой. Живее в Ксанти. Ако иска може да му гостува. След известно време Димитриос и татко посещава кръчмата на гърка от Ксанти. Млад, висок и пъргав мъж обслужва приветливо клиентите. Сърцето на татко трепнало. Веднага го познал – Коста, синът на чичо му, който е убит заедно с баща му в Булгаркьой. Поръчал на татко кафе и го попитал как се казва. Помогнал да го повика чорбаджията на тяхната маса. Състарен човек започнал разговор с двамата криенти. В разговора стана дума откъде са, и за бедите, сполетели хората от Кешанско и съдбата на българите от село Булгаркьой. Баща ми попитал кой е сервитьорът. „Моят син Коста. Има си две деца. Много е дъбор и пъргав.“

„Слушай ме добре приятелю! Коста е син на моя чичо. Ние сме първи братоведи от село Булгаркьой. Семейството на чичо не се подчини доброволно да отидат мъжете на мегдана. Тогава турците запалиха къщата и убиха цялото семейство. Коста на 4-5 години оцеля по чудо, че беше у бабини си. Когато ни подкараха за Дедеагач, баба му го дала на един познат грък – бездетен от Кешан. Баба му умря на път. Оттогава досега нищо не знаем за Коста.“ Разплакал се старецът и помолил да не казват нищо на сина му. „Може да ме изостави и ще умра без него и внуците“.

Непреклонен бил татко. Искал да каже истината и де прегърне своя братовчед. Дошъл Коста, внимателно изслушал разказа на татко, като обяснил, че благодарение на баща му той е жив, а благодарение на Димитриос аз имам сестра. Ние дължим живота си на тия добри хора. От очите на Коста бликнали сълзи. Прегърнал татко, после баща си и казал: „Чак сега разбирам, защо когато играехме в Кешан децата често ми викаха „вулгарус“, „вулгарус“ и ме пъдеха. Раз-

плакан се прибирах в къщи. Благодаря ти татко! Аз и децата ще те обичаме повече.“

След тази среща често си гостувахме като роднини, но след 9 септември 1944 г. следите на Коста отново изчезнаха.

Преди 15-20 години в Русе се проведе национален тракийски събор. Трябваше аз да разкажа съдбата на моето семейство. В притихналата зала една жена извика: „Моля ви, искам думата!“ и се втурна към трибуната. Прегърна ме насълзена и извика: „Земляци, това е моята братовчедка, дъщеря на чичо ми Пейо, за когото бях чувала от чичо ми Коста от Гърция. Благодаря ти Господи, че ни срещна след толкова години.“ Вечерта нашата делегация гостува на Иванка. До зори се опитвахме да разгадаем къде са другите ни близки. Спомени, сълзи, тъжни песни от бащиното огнище ни върнаха към корените.

Ето такава е съдбата на много тракийци дошли в Казанлък преди повече от столетие. Тракийците са хора с жилав корен. Горяха ги, не изгоряха. С ятаган ги клаха – живи са да съхранят българския дух и българщината.

ГОРЕЩИ СЛЕДИ ОТ МИНАЛОТО

РАДКА СТОЯНОВА

През злокобната 1913 год. и в Карабунар (днешно Средец, Бургаска област) се заселват бежанци – тракийци предимно от селата около Лозенград – Едига, Раклица, Каваклия, Дерекьой и др. Местните жители ги посрещат различно. Едни със съжаление и съпричастност отварят вратите на домовете си, а други с неприязън. И тъй 13 години живеят трудно: без дом, без работа. На 22 декември 1926 г. Царство България взима външен заем в размер на 2 мил. и 250 хил. лири-стерлинги с цел подпомагане на бежанците с нови жилища, земя, добитък, инвентар, семена. Този заем е наречен шаронски, на името на специално назначения комисар в ОН – богатият френски banker с еврейски произход Роне Шарон.

Местната власт в Карабунар отпуска терен в югоизточната част на селото, до гората. Започва строителството на къщите, също наречени шаронски. Те били еднотипни, със съвсем проста архитектура, едноетажни, изградени от кирпич или дървена плетеница, измазани с кал, с покрив от слама или папур. И вътре си приличали – общ пруст със стаи от двете страни – по-често две, по-рядко четири. В дъното зад врата е било складовото помещение, където стопаните съхранявали продуктите за изхранване на семейството.

Така се оформил бежанският квартал, известен с името „Маджурската махала“, а хората живеещи там носели обидното име „маджурята“. Но те били сговорни и работливи, свързани с роднинство или приятелство. Жените предяли, тъкали, плели и шили, но скоро

Шаронска къща

започнали да мислят за уюта в къщите. Грейнали шарените черги и възглавници, светнали белите перденца, със изкусно изплетени дантели.

В това време мъжете оряли, сяли, изкоренявали запустелите земи на отсрещния баир и скоро там се появили лозя, тъй като бежанците донесли лозарството и винарството, типични за Лозенградско.

Вършитба

На празното пространство зад къщите се създали хармани, където стопаните вършеели отначало с дървени дикани, а после и с вършачки.

Скоро бежанците се вписали в обществения живот на селото. Участвали в строителството на обществени сгради, били се по фронтите, някои загинали далеч от България, други дали живота си за по-добър живот.

От „Маджурската махала“ излезли уважавани и почитани хора – земеделци, строители, лекари, инженери, учители. Уважаван бил и един от най-дългогодишните кметове Харалампи Стоянов, който през тази година навършва 110 г. от рождението си в с. Едига.

Отдавна махалата е загубила първоначалния си вид – шаронските къщи ги няма. Останали са няколко порутени или изцяло променени. Голяма част от потомците на бежанците са се изселили или все повече намаляват. Улиците, изпълнени някога с детска глъч са опустели. Хълмът в средата на махалата, където се виели кръшни хора и звучали весели песни и мелодии отдавна е застроен с къщи. Животът продължава. Остават само спомените и традициите, които тракийското дружество „Лазо Лазов“ се старее да съхрани и предаде на идното поколение. Потомъкът на тракийци, местният поет Стоян Харалампиев излива душата си така:

Мой роден град, и ти си имаш своята история написана

от старо време, чак до наши дни.

Със зла съдба, със зла орис орисана на тежко робство, мъки и тъги.

Във спомените все тъй ще те виждам със сламения бежански квартал. Там аз живях и не се обиждам, защото на изгнаници подслон си дал.

А после те със кръв се отплатиха, на деца и внуци стана бащин дом. И името ти с слава те покриха да им направим тих поклон.

ТРАКИЙКИ ОТ ЯМБОЛ ОТБЕЛЯЗАХА ЮБИЛЕЯ

МАРИЯ НИКОЛАЕВА

Традиционната ежесечна сбирка на жените членове на тракийското дружество в гр. Ямбол през м. октомври бе посветена на 85 годишнината от учредяването на Тракийския женски съюз. Във връзка с това много преди уречения ден, тракийки подредиха в клуба изложба от национални носии и предмети от бита, ползвани от техните предци: ютия, затопляна с жар от дървени въглища, газена лампа, цедилка, в която майките са носели пеленачетата си. До всичко старинно и автентично бе отделено място за рисунките на 10 годишния Камелиан Влайков – потомък на бежанци от Източна Тракия. Показани бяха и отличията, грамотите и дипломите, които малкият худож-

ник е получил от участията си в конкурси и изложби.

В деня на сбирката, председателката на женската секция на дружеството Русана Щилиянова припомни на присъстващите историческите събития предхождащи и обуславящи учредяването на ТЖС, целите на съюза, които са поставили учредителите. Напомни за живота и

дейностите, свързани с тракийското движение на Мара Михайлова – една от най-дейните от учредителките на ТЖС. С преклонение пред направеното от тях бяха споменати Руса Чорбаджиева, Руса Попгеоргиева, Васила Шивачева (Василито), Мария Тенишева (странджанската Баба Тонка).

Катя Темелкова – дълго-

годишен секретар на женската секция на клуба, със заслужена гордост припомни, че с още три жени от дружеството: Пейка Хаджиева, Друмка Спасова и Роса Тагарева са присъствали като делегати на Националната конференция в Стара Загора на 13–14 юни, 1997 година. На нея е било взето решение да се възстанови ТЖС. Представители на Ямбол са присъствали и на II-я редовен конгрес в Созопол на 23.03.2002 година.

Стоянка Влайкова, майка на малкия художник Камелиан, който присъстваше на сбирката, разказа изключително впечатляващата и трогателна история на своя прадедо, родом от Лозенград. За неговата съдба тя е слушала от своята баба и е решила да я разкаже в бъдеще на своите деца и внуци.

Маргарита Тодорова предложи на следващите сбирки, освен отбелязване на годишнини от исторически събития, да се разглеждат и интересни статии от в. „Тракия“.

НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ НА ТРАКИЙСКИЯ МЛАДЕЖКИ СЪЮЗ

Заседанието на Националния съвет на Тракийския младежки съюз при СТДБ в Стара Загора на 3 ноември т.г. премина с внушително присъствие от всички младежки дружества – членове на ТМС – Варна, Димитровград, Стара Загора, Асеновград, Казанлък, Бургас, Сливен, Созопол, Свиленград, Харманли. Участваха и физически лица – членове на НС.

Г-н Красимир Преманов, председател на СТДБ приветства младежите и ги запозна с предстоящите задачи през 2019 г. Той отново заяви личната си и на ръководството на СТДБ безрезервна подкрепа към дейността на младежите. Присъстваха и Краснодар Беломорски, зам.- председател на СТДБ и Стефан Начев, главен секретар на СТДБ.

Заседанието бе ръководено от съпредседателя Десислава Костова.

Като първа точка бе приемане на физически лица за членове на ТМС при СТДБ.

Премина се към отчитане на дейността на Съюза за периода 28.04–3.11.2018 г. и приемане на Национална план – програма на ТМСБ при СТДБ за 2019 г., което бе изнесено от Цанко Атанасов, съпредседател.

Акцентът на заседанието бе подготовката за Националния тракийски младежки събор „Илиева нива“ през 2019 г., провеждане на Национална тракийска младежка асамблея под формата на две кръгли маси през годината на тема: „Реалност и перспективи“ и „Визия за Тракия“, както и организационното състояние на ТМСБ при СТДБ.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на „Тракия“ честитят на рождениците на Съюза:

Елена Тотева – Трявна 6 декември 1954 г.
Димитър Антонов – с. Аврен – 8 декември 1950 г.
Людила Хаджиева – Пловдив – 9 декември 1961 г.
Димитринка Смолева – София – 13 декември 1935 г.
Стоян Матушев – Сливен – 15 декември 1937 г.
Гарабед Хайрабедян – София – 15 декември 1931 г.
Величко Пачилов – София – 20 декември 1930 г.
Мария Йорданова – София – 21 декември 1941 г.
чл. кор Иван Гранитски – София – .. 24 декември 1953 г.
Стефка Петрова – с. Ахелой – 24 декември
Симеон Василев – София – 27 декември 1961 г.

НЕЗАБРАВИМИ СРЕЩИ В ПОМОРИЕ

РАДКА СТОЯНОВА

В ранното ноемврийско утро група тракийци от тракийското дружество „Лазо Лазов“ от гр.Средец се отправиха към красивия морски град Поморие. Целта беше среща с тамошното дружество носещо славното име „Одринска епопея“. Посрещнаха ни по стар български обичай с пита и сол. Весели и усмихнати жени ни настанаха край отрупаните с вкусоции, чай и кафе маси. Но особено ни очарова развълнуваният разказ на председателката на дружеството Елена Мурджева. Тя ни запозна с историята на дружеството и създаването на тракийския клуб. Обстанов-

ката беше приятна и задушевна. Последва разходка из града. Като че ли и времето беше добре настроено. От вчерашния мрачен и дъждовен ден не бе останало нищо.

Топлото слънце, красивият морски пейзаж ни настроиха положително. Разходката до Яворовата скала и алеята, която води до нея, ни напомни за големия български поет, живял в Поморие. Поклонихме се пред паметника, поднесохме цветя и запечатахме в снимки преживяното.

Интересно беше и посещението на „Музея на солта“. Имаше какво да научим и там. В края на града ни очакваше и манастира „Свети Георги“. Завърнахме се в Средец със сърца изпълнени от приятни и незабавими емоции.

ПРАЗНИК В РАКИТНИЦА

КРАСИМИРА ИВАНОВА

На 1 ноември т.г. в тракийското дружество „Фере“ в с. Ракитница се състоя тържествената седмична сбирка, посветена на Деня на народния будител и празнуване на рождениците от второто полугодие на годината. На тържеството присъства Цанко Атанасов, член на Централното ръководство на СТДБ, председател на тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара

Загора, Елена Димитрова – секретар на дружеството и Славея Андонова – член на УС, която поднесе домакините лично приготвена от нея домашна питка. Припомнихме си дейността и посланията на народните будители работили неуморно за повдигане на българския дух, просвета и култура преди освобождението от турско робство и след него. Цанко Атанасов връчи на председателя на дру-

жество „Фере“ инж. Генчо Иванов книгите: „Съзидателят“ на Костадин Карамитрев, „Родени от Тракия, родили за Тракия“ и „Памет за Тракия“ на Петра Мечева и „Нашият иконостах“ на Златко Попчев, като награда за активната работа на дружеството. Обсъдени бяха абонамента за в. „Тракия“ и се записаха 20 човека за календар „Тракия“. Групата за фолклорни песни поздрави участниците

в събитието с няколко народни песни, посветени на Тракия и на Капитан Петко войвода. Специален поздрав към гостите имаше от местния народен певец Петър Михалев. Всички рожденици бяха уважени с поздравителни адреси, подаръци и цветя. Тържеството продължи до късния следобяд с богата трапеза, подготвена от сръчните жени тракийки, с музика, хора и танци.

РАЗГОВОРИ ЗА ТРАКИЙСКАТА КАУЗА

На 12 ноември т.г. в Дома на армията в Бургас се състоя обсъждане на книгата „Измамата. Турският въпрос и държавната сигурност“ от Любомир Шопов, организирано от Националната агенция Сигурност, СОСЗР и Регионалния съвет на СТДБ. Предварително в. „Черноморски фар“ публикува обстоен материал по обсъжданата тематика. На следващия ден в едночасов запис на разговор на журналиста Георги Николов от кабелна телевизия „Нула“ с Любомир Шопов по парливи въпроси, включително и за опитите за разцепление на СТДБ. Подчертана бе дългогодишната работа на СТДБ за извеждане на Тракийския въпрос като междудържавен, контактите с Европарламента, с дипломатическите мисии в София и др., както и тежката вреда от използването на тракийската кауза за лични кариеристични цели. Изведен бе акцентът, че СТДБ не работи за политизиране на Тракийския въпрос, а за неговото разрешаване в рамките на действащото международно право – в интерес на потомците на бежанците от Тракия и Мала Азия.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Иван ГАЙДАРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) - 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Край Бенковски – крепост от времето на древна Троя

Крепост от времето на древна Троя откриха археолози близо до село Бенковски. Крепостните стени са изградени от камъни с тегло 5 – 6 тона. Това е характерно за изчезналата Критско – Микенска цивилизация. Откритието е с огромна научна стойност, защото потвърждава хипотезата, че древна Тракия е била част от Микенската култура, смятана за първата европейска цивилизация.

Крепостната стена е запазена на височина до 4 метра. Построена е с т.нар. циклопски градеж, харак-

терен за древните Троя, Микена и Тиринт. В България строителство с тази технология е откривано само на Небет тепе в Пловдив. Сега, в Родопите вече е открита цяла крепост от времето на микенската цивилизация. Обектът се датира към 12–11 век пр. н. е. и е доказателство, че древните траки също са били част от тази цивилизация. Проф. Николай Овчаров коментира, че още през осемдесетте години на миналия век акад. Александър Фол е изказал хипотезата, че древна Тракия също е била част от тази,

смятана за първа европейска цивилизация. С изключение на градежа на Небет тепе, до сега е нямало други археологически доказателства за това.

Проф. Николай Овчаров: Става дума за едно от първите свидетелства за така наречената Микенска Тракия. Резиденция от преди 3000, 3200 години. Крепостната стена, на която попаднахме, както и керамика, която излезе, действително говорят за периода на Троянската война.

Крепостта е намерена при про-

учванията на уникален комплекс от царски некропол, светилище и замък, защитени от две крепостни стени. Районът е изпълнен с каменни олтари, предполага се, че има и град на над три хиляди години. Експедицията, водена от доц. Здравко Димитров, в голяма степен е доказала предположението, че става въпрос за царска резиденция от периода 5–4-ти век преди новата ера.

При разкопките на царската резиденция са открити две сгради с представителни функции, много керамика и монети от антични-

те градове по брега на Бяло море. Проучванията ще продължат и през следващата година. Те се финансират от Етнографски ареален комплекс в Златоград вече пета година.

Александър Митушев, управител на Ареален етнографски комплекс Златоград: Това, което сме си поставили за цел, е да помогнем на науката, и разбира се, да можем да популяризираме региона с археологическите обекти, които ще могат да се посещават от местните жители, гостите и туристите.

ДРЕВНА ОБСЕРВАТОРИЯ КРАЙ КИРКОВО

Древна астрономическа обсерватория откриха краеведи от Кърджали. Тя се намира край село Стоманци, община Кирково. Краеведите са били очевидци как слънчев лъч е отмерил есенното равноденствие с невероятна точност.

Районът край село Стоманци е известен с многото си скални светилища и тракийски ниши. Едно от светилищата се използва и до днес от местното население. В скала, с изсечени в нея отвори, е издълан малък тунел, през който хората се провират. Вярва се, че така бездетните

жени зачеват. В деня на есенното равноденствие – 23 септември, слънчев лъч преминава през скрита от очите ниша в лечебната скала. Свидетел на явлението е краеведът от Кърджали Венцислав Стайков. „На скалата има издълани три отвора. Лъчът се появи от четвърти отвор. Няколко пъти съм бил на светилището, но едва сега видяхме отвора, издълан на самия връх на скалата. Появи се точно в 11 часа.“, разказа пред радио Кърджали Венцислав Стайков.

Много езически религии в древността са почитали

равноденствието като момент с особено значение. Тогава са се извършвали календарни фестивали и важни обреди, свързани със земеделието и култа към плодородие. Вероятно затова е използвано и светилището край Стоманци.

В Източните Родопи има няколко археологически обекта, за които се смята, че са изпълнявали ролята на астрономически обсерватории или слънчеви календари. Досега учените са проучили само обсерваторията на светилището край село Татул.